

УДК 711.1+13:502.33

к.юр.н., доцент Косьмій М.М.,

kosmiy.lud@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4823-5573,

Університет Короля Данила, м. Івано-Франківськ

DOI: 10.32347/2076-815x.2020.72.138-149

КАТЕГОРІЙНО-ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ ТА СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ НЕМАТЕРІАЛЬНОГО

Визначається категорійно-понятійний апарат феномену нематеріального та його вплив на містобудівні відносини. Акцентується увага на тому, що нематеріальні чинники безпосередньо впливають на розвиток архітектурної та містобудівної діяльності, хоча знаходяться априорі «в тіні». Врахування феномену нематеріального потребує вивчення ключових термінів та понять, оскільки вони в різних джерелах тлумачаться по різному.

Ключові слова: нематеріальні чинники, архітектурна форма, містобудівна форма, містобудівний простір, містобудівна система, урбанізована система, урбанізована зона, просторова організація містобудівних систем.

Вступ. Постановка проблеми. Категоріально-понятійний апарат дослідження широкий і обумовлений об'єктом дослідження, адже нематеріальне вимагає пошуку загальних і усесторонніх підходів до організації просторової структури. Ґрунтовної уваги вимагає аналіз наступних термінів та понять: архітектурна форма, містобудівний простір, містобудівна система, урбанізована система, просторова організація, просторова структура територіальних систем. Усі згадані категорії тісно взаємопов'язані і взаємообумовлюють одне одного, при цьому їх розглядати варто як окремо, так з огляду впливу на них нематеріальних чинників.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження є визначення та характеристика ключових понять та термінів, які тісно пов'язані із феноменом нематеріального і впливають на правильне розуміння просторової організації урбанізованих систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання впливу нематеріальних чинників на просторову організацію урбанізованих систем українськими вченими на науковому рівні практично не досліджується. Ці питання розглядаються в контексті масштабних досліджень, які не охоплені поняттям нематеріального та його впливу на просторову організацію. Тоді, як аналіз його впливу вимагає окремого наукового дослідження.

У сьогодишніх умовах назріла необхідність переосмислення питання впливу нематеріальних чинників на просторову організацію для нових умов

держави, її регіонів і міст. Окремі аспекти порушеної проблеми досліджують вітчизняні дослідники: М. Габрель, О. Завальний, М. Дьомін, Є. Ключніченко та ін. Особливе місце в дослідженні феномена нематеріального, а також розвитку урбанізованих систем займають дослідження іноземних учених таких як: Гутнова А.Е., Иконникова А.В., Козодаєвої Н.В., Козлової Л.В., Лосева А.Ф., Пелиховича Ю.В. та ін.

Виклад матеріалу. Теоретичні уявлення про архітектуру, архітектурну форму, просторову організацію і містобудівну систему виникли і розвинулися в античний період. Власне форма є філософським поняття, яке розвивалося паралельно з категорією «змісту» (адже кожна форма має зміст). Якщо «зміст» розумівся як частина цілого, чи сукупність окремих частин, то «форма» – спосіб існування і вираження змісту [1]. У архітектурі зміст і форма складають нерозривну єдність, при цьому для кожної культури і цивілізації характерні свої архітектурні форми [2, с. 283]. Саме слово «форма» перекладалося з латинської на грецьку мову, як «ідея». Тому ідея – це походження форми; немає форми без ідеї. Форма – результат зв'язку з ідеєю, з метою; ідея – це генеративна сила форми [3].

Основоположником вчення про архітектурну форму був Вітрувій, який описав її як тріоду понять «firmitas, utilitas, venustus» [4, с. 13]. У буквальному розумінні – це «міцність, користь, краса». Цінність такого формулювання полягає в тому, що вона відображає не стільки реальність буття архітектурної форми, а тип і систему мислення, яка формує гармонійне середовище для проживання людини.

Один із відомих теоретиків архітектури А.Іконніков, вказує, що запропоноване Вітрувієм розуміння форми є постійно актуальним, оскільки «міцність» – це якість, яка об'єктивно властива конкретній споруді, а користь і краса – це цінності, при цьому перша утилітарна, а друга – естетична [4, с. 14].

Однак, концепція Вітрувія була панівною до середини XIX ст., коли в архітектурі не утвердився функціоналізм. Американський архітектор Л.Саллівен запропонував метафору «форма відповідає функції» [5, с. 45]. Такий підхід змінив структуру класичної «тріоди» Вітрувія, закріпивши домінуючу роль за «користю», яка за своєю суттю є лінійною і визначається виключно матеріальними чинниками. Слід наголосити, що такий підхід не був новим, його основоположником можна вважати Сократа, який у своїх філософських трактатах характеризуючи архітектурні форми вказував, що «все добре і прекрасно по відношенню до того, для чого воно добре пристосоване, і, навпаки, погано і потворно по відношенню до того, для чого воно погано пристосоване» [6, с. 55]. Слід наголосити на тому, що основною важливістю

форми є її організація [7]. Організація виступає зв'язуючим фактором між формою і простором. Більше того, вона надає архітектурній формі естетичної цінності, яка відповідає естетиці урбанізованої системи. В контексті нашого дослідження процес організації архітектурної форми, є універсальним, а естетична цінність форми завжди повинна відповідати інтенсивності відчуттів, адже кожна форма за переконанням сучасних вчених є емоційною [8], при цьому її краса ніколи не вимірюється математичними формулами [9].

Отже, визначаючи розуміння *архітектурної форми*, слід наголосити, що це організована частина простору спрямована на задоволення практичних, естетичних і морально-духовних потреб людини. Її формування відбувалося історично під впливом матеріальних (ті, що піддавалися вимірюванню з математичної точки зору – простір, якість, маса) та нематеріальних (формально-умовні – краса, фасад, естетика) чинників. Розглядаючи вплив нематеріального на архітектурну форму слід починати з вивчення їх формальних особливостей.

Процес еволюції архітектурної форми призвів до формування сукупності форм, які витворили окремих простір з чітким організаційним порядком, вимогами і навіть власною «душею». Цим новим утворенням стало місто.

Серед сучасних дослідників, основними критеріями до визначення «міста» є: чисельність населення, центральність розташування, види діяльності, щільність забудови, спосіб життя, зовнішній вигляд і тому подібне. Є й узагальнюючі визначення, що характеризують місто як «відносно велике поселення, що володіє різноманітним соціально-економічним функціям, з високою щільністю населення, зайнятого в неаграрних сферах діяльності» [10]. У світовій практиці, хоч і немає єдиного підходу до виділення міст, але ООН умовно вважає містами всі населені пункти з чисельністю населення понад 20 тис. чол. з одночасним урахуванням показників народжуваності, смертності, доходу на душу населення і т.д. В Україні, статус міста можна отримати на підставі норм законодавства, основним критерієм яких є наявність жителів не менше 10 тис. чоловік, більшість з яких зайняті поза сільським господарством. Ми не будемо деталізувати цю проблему, оскільки вона широко розкрита в українській науці [11; 12; 13; 14]. При цьому історично склалися випадки, коли статус міста в Україні зберігають поселення зі значно меншою кількістю мешканців.

Одного разу виникнувши, міста мають тенденцію до постійного зростання і розвитку, хоча є і приклади, коли зміна умов появи міст (наприклад, виснаження запасів корисних копалин або швидке зростання сусідніх конкуруючих міст) вели до їх стагнації або взагалі зникнення. Але найчастіше вже самим фактом свого існування, спочатку створеним потенціалом

(людським, матеріально-технічним, інфраструктурним, освітнім) міста породжують нові міські функції, які в тому числі стають також базовими. При цьому процес розвитку міст може йти не тільки шляхом збільшення нових функцій, але і на основі трансформації і заміни тих з них, що послужили імпульсом до виникнення міст, проте з часом застаріли. Нарощування базових видів діяльності породжує великі міста, які характеризуються різноманіттям функцій.

З моменту свого створення і розвитку місто еволюціонувало, а тому зараз доцільно говорити про зміст поняття «містобудівельна форма».

Стосовно поняття «містобудівельна форма», то один із основоположників цього поняття, американський вчений К.Лінч, вказав, що існує три доктрини, які намагаються пояснити місто, як специфічний просторовий феномен, а саме: «теорія планування», «функціональна» і «нормативна» теорії [15, с. 41-42]. Показово, що дослідник не віддає переваги, якійсь із них, вказуючи одночасно на їх сильні та слабкі сторони. Так, «теорія планування», на його думку залежить від політичних та економічних відносин, а тому питання містобудування визначаються далеко за межами архітектури. Це на думку К.Лінча дозволяє говорити про видозміну цієї теорії до «теорії прийняття рішень» [15, с. 42]. Ця теорія цікава тим, що вона надзвичайно динамічна, а в контексті нашого дослідження доводить, що процес формування урбанізованих систем відбувається під значним впливом нематеріального, зокрема політико-адміністративних чинників.

На нашу думку, основний недолік, у трактуванні К.Лінча полягає в тому, що на підставі цінностей важко визначити ефективність міст, адже цінності різні для кожної людини і для групи людей. Уніфікована система цінностей втрачає свій ціннісний аспект. Об'єктивно їх можна згрупувати у відповідності до потреб людей і виділити: практичні цінності, побажання, слабкі цінності і приховані цінності [15, с. 54-56]. Виміряти цінності можна через стійкі категорії, які мають однотипність в просторі і часі. Такими категоріями виступають саме нематеріальні ментально-етичні, релігійно-духовні, естетично-ландшафтні чинники. Їх систематизація можлива, а отже можна сформувати найбільш загальну систему ціннісних суджень на підставі яких можна визначити ефективність містобудівної форми і простору. Підтвердженням цього може слугувати теза, що «форма поселення – це просторова організація людських дій, обумовлених ними груп людей, предметів й інформації, фізичних ознак оточення, які важливі для людської життєдіяльності» [15, с. 51]. З наведеного, очевидно, що будь-яка форма організовує простір.

Одним із перших дослідників, який сформував цілісне розуміння містобудівного простору був радянський вчений О. Гутнов. Він запропонував

розглядати містобудівний простір як містобудівну систему, де виділяють такі складові:

- тканина забудови (заповнена різноманітним просторово локалізованих функцій);

- комунікаційний каркас (мережа доріг різних категорій та їх перетинів – вузлів);

- вузли соціальної активності (території вузлів транспортно-комунікаційного каркасу, що насичені функціями громадського обслуговування);

- мережа інженерного забезпечення; ландшафтно-екологічний каркас (відкриті озеленені простори, що пов'язані з природною основою міста) [16].

У наш час прийнято розмежовувати містобудівний простір та містобудівну систему. Під першим прийнято розуміти «багатовекторний простір людських, природних, функціональних і часових характеристик, в яких реалізується життєвий цикл містобудівних систем» [17], а другою – «складну динамічну систему, що є композицією населених місць, зв'язків і відношень у багатомірному природному та соціально-економічному просторі» [17]. Власне поняття «містобудівна система» ширше за поняття «містобудівного простору», оскільки включає в себе саме місто та його навколишнє оточення, що розглядається як багатофункціональна планувальна структура на основі її системних взаємозв'язків [18, с. 43.13].

Вивчення містобудівельного простору в контексті впливу нематеріального важливе з огляду на те, що впродовж усіх історичних етапів розвитку міст, спостерігаймо активне залучення жителів у процес проектування. Це в свою чергу дозволило людям приймати безпосередню участь в удосконаленні громадського простору, який є важливою складовою містобудівельного простору [19, с. 257].

З огляду на те, що протилежним до «містобудівного простору», є «містобудівна система», її вивчення з позиції впливу нематеріального є вкрай важливим. Вирішити проблему взаємодії «містобудівної системи» та «містобудівної зони», можна шляхом запропонованої М.М.Габрелем «просторової організації», під якою він розуміє спосіб структурування внутрішнього простору, в якому діє система. Просторова організація міст і напрямок їх розвитку визначаються в першу чергу соціально-економічною структурою суспільства, його історично-конкретними потребами і матеріальними можливостями, якими суспільство має в своєму розпорядженні. М.Габрель пропонує розуміти просторову організацію, як структурно-параметричне і просторово-часове впорядкування та узгодження елементів і зв'язків простору, яке забезпечує ефективність використання його потенціалу

та розвитку містобудівних систем [20]. Для містобудівних систем, просторова організація важлива з огляду на те, що вона підвищує їх ефективність за рахунок взаємної узгодженості складових частин як у межах системи, так і з надсистемою [20].

Прийнято вважати, що *просторова організація містобудівних систем*, відбувається виключно на підставі матеріальних чинників, при цьому нематеріальні фактори повністю нівелюються. На нашу думку, такий підхід є недосконалим, оскільки саме нематеріальне є тим, що надає містобудівній системі цілісності. Кожне місто чи навіть урбанізована система має певну цінність чи навіть ідеологічну місію, яка може зберігатися навіть в умовах трансформації самої містобудівної системи. Прикладом цього можуть слугувати саме міста західного регіону України, які у відповідності до свого розвитку перетворювалися на своєрідні духовні резиденції для керівників церкви. Наявність митрополичої чи єпископської резиденції, для таких міст як Львів, Станіславів (сучасний Івано-Франківськ), Чернівці, Коломия, Ужгород та ін., гарантувало їм збереження саме міського статусу, а релігійно-духовні фактори забезпечували цілісність міської системи. При чому ця цілісність зберігалася навіть за умови поліконфесійності міста і його мешканців. Так, м. Станіславів, з моменту свого створення у 1662 р. було поліконфесійним, в якому проживало близько 80 національних меншин [21], окремі з яких мали власну церкву: українці (греко-католицьку); поляки (римо-католицьку), вірмени (православну); євреї (іудаїзм). Більше того, основні храми цих релігійних течій розміщувались в центральній частині міста, утворюючи своєрідний квадрат.

Таким чином, містобудівна система є сукупністю територіальних, економічних господарських, соціальних, духовних і культурних ресурсів, а також об'єктів, що їх продукують і взаємодіють між собою в процесі організації життєдіяльності людини. Система безпосередньо і рівнозначно залежить від матеріальних і нематеріальних чинників, останні формують її ціннісну складову і забезпечують єдність.

У сучасних умовах, містобудівна система не може існувати окремо без агломерації поселень, які існують поряд з містом. Власне саме місто не може розвиватися автономно, воно не закрите, а навпаки розвивається, що обумовлює процес урбанізації. В такому випадку, для повноти досліджуваного нами об'єкту доцільно розкрити зміст категорій: *«територіальна система»* та *«урбанізована система»*. Ми погоджуємося з думкою М.М.Габреля, що *«територіальна система»* сформується історично [20]. При цьому в кожного регіону своя історична специфіка формування територіальної системи. Територіальна система Карпатського регіону формувалась визначально під впливом природно-ландшафтних умов, які навіть в межах регіону є різними

(міста Львів та Чернівці збудовані з явним перепадом висоти, тоді, як Івано-Франківськ є відносно рівнинним).

Стосовно поняття «урбанізована система», то серед науковців часто застосовується визначення «урбанізована зона», що є синонімом, і більш чіткіше розкриває процес урбанізації, адже границя між містом і агломератом, що входить до його складу зберігається досить довго. Ми цілком погоджуємося із запропонованим О.В.Завальним та А.М.Панкєєвою, що «урбанізована зона – це складна і велика структура мегалополицького типу, особливо важлива для перспективної просторової організації розселення країни [22, с. 19]. Характерними рисами урбанізованої зони, яка включає кілька урбанізованих районів, виступають інтенсивний розвиток міських поселень і зон впливу [22].

У наших сучасних реаліях, застосування поняття «урбанізована зона» є навіть більш виправданою ніж «урбанізована система», адже українські міста, за винятком Києва, не є цілісними системами, а тільки об'єднанням окремих зон і територій, що характеризуються як міські. Більше того, законодавчі вимоги стосовно формування об'єднаних територіальних громад, тільки сприятимуть утворенню урбанізованих зон, які з часом мають шанс перетворитися у цілісну урбанізовану систему. Для прикладу, згідно з перспективним планом формування територій довкола м. Івано-Франківська, до Івано-Франківської ОТГ мають входити 19 населених пунктів. У разі, якщо всі приміські села, передбачені перспективним планом формування територій, ввійдуть в Івано-Франківську ОТГ, то площа міста збільшиться, приблизно, втричі та становитиме 24,8 тисяч гектарів, або ж 248 кілометрів квадратних [23]. В такому разі м. Івано-Франківськ стане прикладом урбанізованої зони, а не урбанізованої системи, якими є скажімо Мілан чи Барселона, що за площею будуть навіть менші за Івано-Франківську ОТГ.

Висновки. З огляду на це слід сказати, що нематеріальні чинники є важливою складовою в процесі формування просторової структури міста, як в попередні історичні епохи, так і в наші дні. Більше того, усі охарактеризовані поняття слід розглядати виключно як взаємозалежні та взаємообумовлюючі. Це дозволить сформувати цілісне уявлення про вплив нематеріальних чинників на просторову організацію і розвиток територіальних систем, як цілих міст, так і окремо взятих об'єктів.

Список використаних джерел:

1. Философский словарь. URL: http://mirslivarej.com/content_fil/SODERZHANIE-I-FORMA5604.html.
2. Козодаева Н.В. Архитектурная форма в культурно-антропологическом пространстве. Вестник Тамбовского университета. Серия:

Гуманитарные науки. 2012. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/arhitekturnaya-forma-v-kulturno-antropologicheskom-prostranstve>

3. Form and meaning in architectural theory. URL: <http://saj.rs/wp-content/uploads/2017/03/SAJ-2015-01-J-Erzen.pdf>

4. Иконников А.В. Художественный язык архитектуры Москва: Искусство, 1985. – 175 с.

5. Иконников А.В. Мастера архитектуры об архитектуре. – М.: Искусство, 1972. – 343 с.

6. Лосев А.Ф. История античной эстетики (в 8 томах). Т.2. Софисты. Сократ. Платон (2000). М. 848 с.

7. C. Alexander, Notes on the synthesis of form, Harvard University Press, Cambridge, MA, 1964.

8. L. Consiglieri, and V. Consiglieri, Continuity versus Discretization, Nexus Network Journal 11 :2 (2009), 151–162.

9. L. Consiglieri, and V. Consiglieri Architectural form as space-time cell. https://www.researchgate.net/publication/259478225_Architectural_form_as_space-time_cell

10. Пелихович Ю.В. Основы градостроительства и планировка населенных мест. Курс лекций. – Ставрополь: Ставропольский государственный аграрный университет, 2016. – 134 с.

11. Шкабаро В.М. Критерії класифікації міст / В.М. Шкабаро // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2010. – № 4-5. – С. 100–107.

12. Штефан В.С. Законодавчі аспекти визначення критеріїв класифікації міських населених пунктів / В.С. Штефан. // Теорія і практика правознавства. - 2015. - Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2015_1_8.

13. Павлович Я. П. Особливості адміністративно-правового статусу населених пунктів / Я. П. Павлович // Науковий вісник Дніпропетр. держ. ун-ту внутр. справ. – 2007. – № 2. – С. 120–126.

14. Куйбіда В. С. Конституційно-правові основи самоврядування в містах обласного значення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 / В. С. Куйбіда ; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Х., 2001. – 20 с.

15. Линч К. Совершенная форма в градостроительстве / Пер. с англ. В.Л. Глазычева; Под ред. А.В. Иконникова. – М.: Стройиздат, 1986. – 286 с.

16. Гутнов А.Э. Эволюция градостроительства / А. Э. Гутнов. – М.: Стройиздат, 1984. – 256 с.

17. Габрель М. Просторовий підхід до обґрунтування архітектурних рішень : навч. посіб. / Микола Габрель, Михайло Габрель. – Львів : Сполом, 2016. – 284 с.

18. Чемакіна О., Бутик М. Сучасна архітектура системних досліджень міського середовища. URL: <http://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU.pdf>
19. Козлова Л.В. Опыт Германии в трансформации общественных пространств микрорайонов 1960-80-х гг. URL: https://marhi.ru/AMIT/2017/2kvart17/PDF/20_AMIT_39_KOZLOVA_PDF.pdf
20. Просторова організація містобудівних систем [Текст] / М.М. Габрель ; НАН України, Інститут регіональних досліджень. – К. : Видавничий дім А.С.С., 2004. – 400 с.
21. Станиславів-Станіслав-Івано-Франківськ. URL: <https://lib.if.ua/news/1361782223.html>
22. Завальний О.В. Конспект лекцій з дисципліни «Геоурбаністика» (для студентів 5 курсу денної та 6 курсу заочної форм навчання за спеціальністю 192 – Будівництво та цивільна інженерія) / О.В. Завальний, А.М. Панкєєва; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекєтова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекєтова, 2017. – 28 с.
23. Більший, ніж Барселона та Мілан: яким буде Івано-Франківськ після створення ОТГ. URL: <https://galka.if.ua/bilshiy-nizh-barselona-ta-milan-yakim-bu>.

к.юр.н., доцент Косьмий М.М.,
Університет Короля Даниїла, г. Івано-Франковськ

КАТЕГОРИЙНО-ПОНЯТИЙНЫЙ АППАРАТ И СОСТОЯНИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ФЕНОМЕНА НЕМАТЕРИАЛЬНОГО

В статье изучается влияние нематериальных факторов на пространственную организацию урбанизированных систем через призму понятий и терминов, характеризующих процесс создания и видоизменения градостроительных систем, обеспечивающих организованность и упорядоченность общественных отношений. Учет феномена нематериального в градостроительной деятельности обусловлено необходимостью согласовать права и интересы отдельного человека с одной стороны, и пространственной организацией с другой. Акцентируется внимание на том, что процесс цивилизационной организации, среди всех других особенностей, характерной чертой имеет явление урбанизации. Создание и развитие городов является ключом к развитию общества и формой удовлетворения отдельных видов благ. Поэтому правильное толкование понятий и терминов, которые тесно переплетаются друг с другом, дают нам возможность более точно и правильнее охарактеризовать те процессы и явления, которые обуславливают

комфортность и уникальность пространственных систем. В контексте нашего исследования следует обратить внимание на анализ следующих терминов и понятий, в частности: архитектурная форма, градостроительный пространство, градостроительная система, урбанистическая система, пространственная организация, пространственная структура территориальных систем. Все упомянутые категории тесно взаимосвязаны и взаимообуславливают друг друга, при этом их рассматривать стоит как отдельно, так учитывая воздействия на них нематериальных факторов.

Нематериальные факторы являются ключевыми в пространственной организации, а их учет в градостроительной деятельности позволит сформировать гармоничную городскую среду, которая будет учитывать не только практические потребности человека, но и духовные, экологические и др.

Ключевые слова: нематериальные факторы, архитектурная форма, градостроительная форма, градостроительное пространство, градостроительная система, урбанистическая система, урбанистическая зона, пространственная организация.

Ph.D., Associate Professor Kosmii M.M.,
University of King Danylo, Ivano-Frankivsk

CATEGORY-CONCEPT APPARATUS AND STATE OF INVESTIGATION OF THE INTANGIBLE PHENOMENON

The article examines the influence of intangible factors on the spatial organization of urban systems through the prism of concepts and terms that characterize the process of creating and modifying urban planning systems that ensure the organization and ordering of social relations. Taking into account the phenomenon of non-material in urban development is due to the need to harmonize the rights and interests of the individual on the one hand, and spatial organization on the other. Attention is drawn to the fact that the process of civilization organization, among all other features, is a characteristic feature of urbanization. Creating and developing cities is the key to social development and a form of satisfaction for certain types of goods. Therefore, the correct interpretation of concepts and terms that are closely intertwined with each other, allow us to more accurately and correctly characterize those processes and phenomena that determine the comfort and uniqueness of spatial systems. In the context of our study we should pay attention to the analysis of the following terms and concepts, in particular: architectural form, urban planning space, urban planning system, urban system, spatial organization, spatial structure of territorial systems. All these categories are closely interrelated and

interdependent, and should be considered individually and in view of their intangible factors.

Intangible factors are key in spatial organization, and their consideration in urban development will allow to create a harmonious urban environment that will take into account not only the practical needs of man, but also spiritual, ecological and other.

Key words: intangible factors, architectural form, urban planning form, urban planning space, urban planning system, urban system, urban area, spatial organization.

REFERENCES

1. Fylosofskiy slovar. URL: http://mirslovarei.com/content_fil/SODERZHANIE-I-FORMA5604.html.
2. Kozodaeva N.V. Arkhitekturnaia forma v kulturno-antropolohycheskom prostranstve. Vestnyk Tambovskoho unyversyteta. Seryia: Humanytarnye nauky. 2012. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/arhitekturnaya-forma-v-kulturno-antropologicheskom-prostranstve>
3. Form and meaning in architectural theory. URL: <http://saj.rs/wp-content/uploads/2017/03/SAJ-2015-01-J-Erzen.pdf>
4. Ykonnykov A.V. Khudozhestvennyi yazyk arkhytektury Moskva: Yskusstvo, 1985. – 175 s.
5. Ykonnykov A.V. Mastera arkhytektury ob arkhytekture. – M.: Yskusstvo, 1972. – 343 s.
6. Losev A.F. Ystoryia antychnoi estetyky (v 8 tomakh). T.2. Sofysty. Sokrat. Platon (2000). M. 848 s.
7. C. Alexander, Notes on the synthesis of form, Harvard University Press, Cambridge, MA, 1964.
8. L. Consiglieri, and V. Consiglieri, Continuity versus Discretization, Nexus Network Journal 11 :2 (2009), 151–162.
9. L. Consiglieri, and V. Consiglieri Architectural form as space-time cell. https://www.researchgate.net/publication/259478225_Architectural_form_as_space-time_cell
10. Pelykhovych Yu.V. Osnovy hradostroytelstva y planirovka naselennykh mest. Kurs lektsyi. – Stavropol: Stavropolskiy gosudarstvennyy ahrannyi unyversytet, 2016. – 134 s.
11. Shkabaro V. M. Kryterii klasyfikatsii mist / V. M. Shkabaro // Biuletен Ministerstva yustytzii Ukrainy. – 2010. – № 4-5. – S. 100–107.

12. Shtefan V. S. Zakonodavchi aspekty vyznachennia kryteriiv klasyfikatsii miskykh naselenykh punktiv / V. S. Shtefan. // Teoriia i praktyka pravoznavstva. - 2015. - Vyp. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2015_1_8.

13. Pavlovych Ya. P. Osoblyvosti administratyvno-pravovoho statusu naselenykh punktiv / Ya. P. Pavlovych // Naukovyi visnyk Dnipropetr. derzh. un-tu vnutr. sprav. - 2007. - № 2. - S. 120-126.

14. Kuibida V.S. Konstytutsiino-pravovi osnovy samovriaduvannia v mistakh oblasnoho znachennia : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.02 / V. S. Kuibida ; Nats. yuryd. akad. Ukrainy im. Ya. Mudroho. - Kh., 2001. - 20 s.

15. Lynch K. Sovershennaia forma v hradostroytelstve / Per. s anhl. V.L. Hlazycheva; Pod red. A.V. Ykonnykova. - M.: Stroiyzdat, 1986. - 286 s.

16. Hutnov A.Э. Эволюция hradostroytelstva / A.Э. Hutnov. - M.: Stroiyzdat, 1984. - 256 s.

17. Habrel M. Prostorovyi pidkhid do obgruntuvannia arkhitekturnykh rishen : navch. posib. / Mykola Habrel, Mykhailo Habrel. - Lviv : Spolom, 2016. - 284 s.

18. Chemakina O., Butyk M. Suchasna arkhitektura systemnykh doslidzhen miskoho seredovyshcha. URL: <http://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU.pdf>

19. Kozlova L.V. Опыт Германы в трансформации общечественных пространств микрорайонов 1960-80-х гг. URL: https://marhi.ru/AMIT/2017/2kvart17/PDF/20_AMIT_39_KOZLOVA_PDF.pdf

20. Prostorova orhanizatsiia mistobudivnykh system [Tekst] / M. M. Habrel ; NAN Ukrainy, Instytut rehionalnykh doslidzhen. - K. : Vydavnychiy dim A.S.S., 2004. - 400 s.

21. Stanyslaviv-Stanislav-Ivano-Frankivsk.URL: <https://lib.if.ua/news/1361782223.html>

22. Zavalnyi O. V. Konspekt leksii z dystsypliny «Heourbanistyka» (dlia studentiv 5 kursu dennoi ta 6 kursu zaochnoi form navchannia za spetsialnistiu 192 – Budivnytstvo ta tsyvilna inzheneriia) / O. V. Zavalnyi, A. M. Pankeieva ; Kharkiv. nats. un-t misk. hosp-va im. O. M. Beketova. - Kharkiv : KhNUMH im. O. M. Beketova, 2017. - 28 s.

23. Bilshyi, nizh Barselona ta Milan: yakym bude Ivano-Frankivsk pislia stvorennia OTH. URL: <https://galka.if.ua/bilshiy-nizh-barselona-ta-milan-yakim-bu>.